“İKİNCİ MABET” - ÖNCESİ VE SONRASI

Murat Özgen Ayfer
1986

Durup dururken ya da bir derecenin ritüelinde geçmekte olan bir anlatım hatta kimi zaman sadece bir sözcük üzerine birtakım çalışmalar yapmıştım. İşte bu da onlardan biri…

Aslında bunun kapsamı da yer yer diğer bazı çalışmalarım ile örtüşüyor ama olsun. Bunun da bir kendine özgülüğü var. [Buradaki görsellerin hepsi birer maketten alınma.]

Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti’nin birçok derecesinde, ritüelin temel öğretiminin uyarı ve öğütler ile değil, töresel öykülere dayandırılarak verildiğini görüyoruz.

Süleyman Mabedi’nin yapımının çeşitli aşamalarını konu alan bir öykü, Başmimar Hiram Abif’in öldürülmesiyle başlıyor ve bu mabedin yıkılmasıyla sona eriyor.

Aynı öykünün sonraki aşamalarının da diğer birtakım derecelerin temelini oluşturduğuna tanık oluyoruz.

Nitekim Süleyman Mabedi’nin yıkılışından sonra Babil’e götürülüp orada sürgün edilen İsrailoğullarının, bu dönemin sona erişiyle birlikte Kudüs’teki “İkinci Mabet”in yapımına başlayışları, bu sırada çok zor koşullar altında çalışmaya giriştiklerini izliyoruz.

Bütün bu olayların elbette tarihsel bakımdan gerçek olan yönleri var.

Ancak ayrıntıda, Masonluktaki ritüellerin birtakım varsayımlar üzerine yazılmış olduğu da rahatlıkla söylenebilir.

Buna karşılık biri çıkar da varsayım olarak nitelenen bu ayrıntıların aslında gerçek olabileceğini söylerse, ona da hak vermek gerekir.

Çünkü bu öykülerin şu ya da bu şekilde anlatılan ayrıntılarının ne gerçek ne de gerçekdışı olduğunu kanıtlamak olanaklıdır.

Fakat gene biri çıkar da burada anlatılmakta olan öykülerin tartışmasız birer tarihsel gerçek olduğunu, masonların da bunları ritüellerine bilinmesi ve inanılması gereken gerçekler oldukları için almış bulunduğumuzu söyler, üstelik bu iddiasında diretirse, o zaman o kişi kendisini bir dogmaya kaptırmış ve bizi de kapılmış olduğu dogmaya sürüklemek istiyor demektir.

Şu halde, konu Kudüs'teki "İkinci Mabet"in yapımı olup bunu incelerken, bu öykünün de asıl önemli yanının tarihsel olaylar değil, bu olayların birer alegorik nitelikli anlatım oluşu nedeniyle, ardında bir başka şeyin söylenmesinin istendiğini bilmeliyiz.

Bunun yanı sıra, masonik ritüellerde anlatılan olayların ne yalnızca Tevrat'tan alınma ne de bütünüyle uydurmaca olduğunu da bilmeliyiz.

Bu öykülerin ayrıntılarında tarihsel gerçekler bakımından yanılgılar bulunabileceğini bir kez daha anımsayarak, ritüellerde açıkça değinilmemiş tarihsel olayları şöyle özetleyebiliriz:

Yapımına M.Ö. 966 yılanda başlanmış olan Süleyman Mabedi, yedi buçuk yılda tamamlanmıştı.

M.Ö. 925 yılında Kudüs'ü işgal eden Mısırlılar, Süleyman Mabedi'ni de yağmaladı.

Bundan sonra bu mabet onarıldı; ayakta kaldığı 370 yıl boyunca yine zaman zaman yağmaya uğrayarak yine onarıldı.

M.Ö. 586 yılında ise, Babil Kralı Nebukadnezar'ın başkomutanı Nabuzardan yönetiminde Kudüs'ü işgal eden ordular, Süleyman Mabedi'nin taş taş üzerinde bırakmamacasına yıktı.

Tutsaklanarak Babil'e götürülen İsrailoğulları, M.Ö. 538 yılında serbest bırakıldı. Kudüs kentinin imarına ve İkinci Mabet'in yapımına M.Ö. 536 yılında başladılar. Bu arada Suriyeli, Filistinli ve Samiriyelilerin sürekli saldırılarına uğradılar.

Aynı sıralarda onları serbest bırakan Kurus (Keyhüsrev) ölmüş, yerine geçen Darius, Pers İmparatorluğu'nun sınırlarını Mısır'a kadar genişletmişti. Şayet Darius Kudüs'te bir özerk prenslik kurulmasını buyurmamış ve Zorobabel'i de Kudüs prensliğine getirerek maddî yardımda bulunmamış olsaydı, belki de o İkinci Mabet'in yapımı gerçekleşemeyecekti.

İkinci Mabet'in yapımı M.Ö. 516 yılında bitirilebildi.

Bu süre, ilk yılarda hemen hiçbir şey yapılamamış olmasından dolayıdır. Tutsaklık dönemi, Süleyman Mabedi'nin yıkıldığı M.Ö. 586 yılından İkinci Mabet'in yapımının tamamlandığı M.Ö. 516 yılına kadar geçen tüm süre yani 70 yıl olarak kabul edilir.

Tarihte bir diğer "70 yıllık tutsaklık dönemi"nden söz edilir ama onun konumuzla ilgisi yoktur. Bilgi için; o dönem 14. yüzyıl başında Fransa Kralı 4. Philippe'in Papalığı Roma'dan Avignon'a getirtmiş olduğu dönemdir.

Hiçbir belgesel kanıta dayanmaksızın söylendiğine göre, Süleyman Mabedi, tüm külliyesiyle birlikte 60 dönümlük bir alanı kaplıyormuş.

İkinci Mabet ise bunun ancak üçte biri kadarmış.

Tarihsel olaylar bundan sonra biraz daha iyi biliniyor.

İkinci Mabet, M.Ö. 2. yüzyılda kullanılmaz olmuş. M.Ö. 168 yılında ise tümüyle terk edildiğinden, bir yıkıntıya dönüşmüş.

Yine aynı yerde yapılmış bir de Üçüncü Mabet var.

Bu sonuncusu daha çok "Herod Mabedi" olarak anılıyor. Bundan dolayı İkinci Mabet'e de "Zorobabel Mabedi" deniyor. Ancak kimileri bunu âdeta pas geçip, Herod Mabedi'ni "İkinci Mabet" olarak adlandırıyor, belki de önceki iki mabedi özdeşleştirdikleri için…

Konumuzu tamamlamak için "Üçüncü Mabet"ten de söz etmeliyiz.

Roma Triumvirası tarafından Yahudiye krallığına atanmış olan Herod'un yapımını başlatmış olduğu mabet, 13 yıl çalışıldıktan sonra M.Ö. 7 yılında bitmiş. Ancak bazı kaynaklarda bu mabedin yapımına 62 ya da 64 yılına kadar devam edildiği de belirtiliyor.

Yahudiler Roma İmparatorluğu'na karşı bir direnişe geçince, Roma ordusu Kudüs'teki başkaldırma olayını kanlı bir şekilde bastırmış. Kudüs'teki Üçüncü Mabet de 70 yılında yerle bir edilmiş.

Bugün, bu mabetlerin yapıldığı yerde yalnızca bir duvar yıkıntısı var. “Ağlama Duvarı” olarak anılan bu yıkıntının hangi yapının bir parçası olduğu pek belli değil. Moriah Dağı’nın kutsallığına inanmış olanlar, bu duvarı Süleyman Mabedi’nden kalma olarak kabul ediyor.

Oysa aynı yere 361 yılında Roma İmparatoru Julien’in izniyle bir dördüncü mabedin yapımına başlanmış fakat bitirilemeden kalmış.

Bundan daha önce, Roma İmparatoru Hadrianus da Kudüs’teki mabedin yeniden yapımına izin vermiş ama Yahudilerin bir kez daha başkaldırması üzerine aynı yerde Pagan tanrılarına ithaf edilen mabetler yaptırmış. Bunlardan Jüpiter Mabedi’nin, Süleyman Mabedi’nin ana tapınağının olduğu yerin tam üstüne inşa edildiği söyleniyor.

Bundan sonra Kudüs’te Hıristiyan kiliselerinin inşa edildiği dönem başlıyor. Ancak Moriah Dağı’nın üzerine de bir kilise yapılmış olup olmadığı belli değil. Kudüs’ün İslâm egemenliği altına geçişinden sonra yapılmış olan Hz. Ömer Camii’nin de Moriah Dağı üzerinde inşa edildiği hatta bugünkü “Ağlama Duvarı”nın bu caminin ilk kez yapılışından arta kalmış bir yıkıntı olduğu da ileri sürülür.

11. yüzyıl sonunda düzenlenen ilk haçlı seferi ile Kudüs’ün yine Hıristiyanların eline geçişine ilişkin anlatımlarda ise, bu tepenin üzerinde eskiden kalma bir bazilika yıkıntısının bulunduğuna değinilir.

Görüyoruz ki, çoğu belgelenmemiş birtakım tarihsel olaylar var. Fakat varsayımlar, iddialar, karşı iddialar ve söylentiler bilinen gerçeklerden çok daha fazla.

Bütün bunlar da İkinci Mabet’in yapımıyla bağlantılı öyküleri tarihsel bakımdan değil, töresel içerikli bir alegoriler dizisi olarak inceleyip değerlendirmeyi gerektiriyor.